

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Makroekonominės prognozės

2021 m. rugsėjis

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2021 m. rugsėjo 27 d.

Įsibėgėjant vakcinacijai pasaulio ekonomika atsigauna. Prognozuojama, kad ji šiais metais turėtų augti 6, o kitais metais – 4,9 proc.¹ Tačiau šalių ekonomikų atsigavimas nėra tolygus – dėl skirtingų vakcinacijos tempų ir teikiamos fiskalinės paramos apimties atsigavimo raida valstybėse skiriasi. Išsivysčiusioms valstybėms, paskiepijusioms beveik pusę savo populiacijos, numatomas grįžimas į prieš pandemiją prognozuotą augimo lygį 2022 m., o besivystančioms valstybėms, paskiepijusioms tik apie dešimtadalį savo populiacijos ir turinčioms ribotas fiskalinio skatinimo galimybes, dėl atsinaujinančių COVID-19 protrūkių jis užtruks gerokai ilgiau. Kadangi pasaulio ekonomika visiškai galės atsigauti tik tada, kai pandemijos plitimas bus sustabdytas visame pasaulyje, COVID-19 ir toliau yra pagrindinė grėsmė pasaulio ekonomikos atsigavimui. Tad lėtesnis, nei tikimasi, vakcinacijos tempas ir galimos naujos vakcinoms atsparios COVID-19 atmainos bei jų protrūkių tebėra įvardijami kaip pagrindinės rizikos dabar numatomam pasaulio ekonomikos atsigavimui. Besitęsianti COVID-19 pandemija taip pat apsunkina ir kitų pasaulio ekonomikoje susidariusių disbalansų normalizavimąsi. Pavyzdžiui, per pandemiją susidarę tiekimo grandinių trikdžiai neleidžia išspręsti žaliavų trūkumo problemos, kuri buvo įvardijama tarp svarbiausių veiksnių, nulėmusių lėtesnį, nei tikėtasi, didžiausių pasaulio ekonomikų – JAV ir Kinijos – augimą šių metų antrąjį ketvirtį. Pažymėtini ir valstybių skolos tvarumo iššūkiai: viena vertus, norint išvengti įmonių bankrotų bangos besitęsiant pandemijai, valstybėms svarbu per anksti nenutraukti fiskalinės paramos, kita vertus, gali apsunkinti didelį įsiskolinimą turinčių vyriausybių ir įmonių galimybes suvaldyti savo skolas ir su jomis susijusias sąnaudas ateityje, pagrindinėms pasaulio ekonomikoms perėjus į ciklinio pakilimo etapą ir palūkanų normoms ėmus normalizuotis. Visa tai per tarptautinės prekybos ir finansinius ryšius veikia ekonominį aktyvumą ir Lietuvoje.

Antrasis karantinas nesustabdė Lietuvos ekonomikos plėtros. Tiek pirmąjį, tiek antrąjį ketvirčiais fiksuotas ekonomikos augimas rodo, kad Lietuvos įmonės sugebėjo tinkamai pasirengti naujai pandemijos bangai. Pasinaudodami atveriamose pagrindinių prekybos partnerių ekonomikoje atsigaunančia paklausa, Lietuvos eksportuotojai toliau didino pardavimų apimtį užsienio rinkose. Nors prie eksporto augimo daugiausia prisidėjo chemijos ir baldų pramonėje gaminama produkcija, eksporto apimtį didino ir daugelis kitų apdirbamosios gamybos šakų. Šių metų antrąjį ketvirtį daugelio jų gamybos apimtis buvo didžiausia nuo duomenų skelbimo pradžios. Sėkminga plėtra užsienio rinkose, gera įmonių finansinė padėtis ir iki aukštumų pakilęs gamybos pajėgumų panaudojimo lygis teigiamai veikė įmonių lūkesčius, o tai paskatino privačiojo sektoriaus investicijų atsigavimą. Prasidėjus pandemijai sumenkusi užsienio paklausa ir neapibrėžtumai dėl pasaulio ekonomikos raidos lėmė nemenką investicijų kryptį. Nors 2020 m. antrąjį pusmetį investicijos pradėjo atsigaivinti, jas daugiausia skatino valstybinis sektorius ir tik nuo šių metų pradžios daugiau investuoti pradėjo ir privatusis sektorius. Palanki eksportuojančiojo sektoriaus raida sudarė sąlygas išlikti darbuotojams palankiai darbo rinkos raidai. Tai kartu su kitų veiklų atsivėrimu bei valdžios sektoriaus sprendimais didino namų ūkių disponuojamąsias pajamas ir gerino namų ūkių lūkesčius. Visi šie veiksniai prisidėjo prie didesnio namų ūkių vartojimo, augusio tiek šių metų pirmąjį, tiek antrąjį ketvirčiais. Tiesa, net ir stipriai sumažėjus karantino suvaržymams, o namų ūkių disponuojamosioms pajamoms reikšmingai tebeviršijant išlaidas, namų ūkiai šių metų antrąjį ketvirtį tik gana nuosaikiai padidino vartojimo išlaidas, kartu, Lietuvos banko vertinimu, istorinėse aukštesnėse palaikydami taupymo normą.

Augant ekonomikai gerėja padėtis ir darbo rinkoje. Po kryčio 2020 m. nuo šių metų pradžios dirbančiųjų skaičius šalyje auga, o metų viduryje jis pasiekė ir prieš pandemiją stebėtą lygį. Tiesa, darbo vietų kūrimas įvairiose ekonominėse veiklose skiriasi. Mažiau pandemijos paveiktose veiklose, pavyzdžiui, informacijos ir ryšių, transporto ir saugojimo, apdirbamosios gamybos veiklose, darbuotojų skaičius didėjo jau šių metų pradžioje, o labiau paveiktose veiklose, pavyzdžiui, apgyvendinimo ir maitinimo

¹ 2021 m. liepos mėn. TVF prognozės.

paslaugų veikloje, jis pradėjo atsigauti tik šių metų antrąjį ketvirtį, t. y. po to, kai buvo pradėti mažinti šioms veikloms taikomi karantino ribojimai. Vėl pradėjusi didėti darbuotojų samda vis labiau ryškina dar prieš pandemiją iškilusią darbuotojų stygiaus problemą. O tai yra viena svarbiausių priežasčių, lėmusių ir itin spartų darbo užmokesčio kilimą. Nors vidutinis darbo užmokestis šalyje gana sparčiai didėjo ir prieš pandemiją, po pirmojo karantino jis dar sparčiau kilo – nuo 2020 m. trečiojo ketvirčio tiek privačiajame, tiek valdžios sektoriuje darbo užmokestis vidutiniškai kilo dvizenkliu tempu. Prie tokios vidutinio darbo užmokesčio raidos šalyje pastebimai prisidėjo valstybės priimami sprendimai, kuriais buvo keliamas viešojo sektoriaus darbuotojų darbo atlygis, didinamas mažiausias pajamas gaunančių asmenų darbo užmokestis. Tikėtina, kad darbo atlygio raidai poveikį turėjo ir gyventojams mokėtos darbo paieškos išmokos, kurios galimai ribojo gyventojų paskatas siekti užimtumo. Galimybes taip sparčiai kilti darbo užmokesčiui sudarė ir per pandemiją priimti veiklos efektyvinimo ir prisitaikymo prie pandemijos sąlygų sprendimai, leidę Lietuvos įmonėms reikšmingai pakelti darbo našumą. 2020 m. jo augimas Lietuvoje buvo vienas didžiausių tarp ES šalių.

Tolesnę Lietuvos ekonomikos plėtrą ir toliau lems pasaulinis pandeminės padėties valdymas, vis labiau atsigausianti vidaus paklausa ir į eksportą orientuotų veiklų raida. Lemiamą poveikį ekonomikos aktyvumui tebedarys pandemijos mastas ir prisitaikymas prie jos tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse. Šiose prognozėse yra daroma prielaida, kad artimiausiais mėnesiais Lietuvoje ir toliau bus sėkmingai įgyvendinama gyventojų vakcinacija, kuri kartu su kitomis priemonėmis ribos naujų susirgimų COVID-19 skaičių, o tai leis išvengti gyventojų ir įmonių veiklos apribojimų, kurie reikšmingai paveiktų ekonominį aktyvumą. Tai sudarys didesnių galimybių namų ūkiams įsigyti norimas prekes ir paslaugas. Jų nusiteikimą daugiau vartoti rodo iki aukščiausio lygio nuo pasaulinės krizės pradžios padidėjusi namų ūkių, planuojančių įsigyti didesnius pirkinius, dalis. Būtent grįžimas prie įprastesnių vartojimo įpročių ir perteklinio taupymo mažėjimas turėtų būti vieni pagrindinių veiksnių, lemsiančių spartų namų ūkių vartojimo augimą, kuris artimiausiais metais turėtų viršyti net ir padidėjusį disponuojamųjų pajamų augimą. Prognozuojamas išsivysčiusių valstybių, sudarančių reikšmingą dalį svarbiausių Lietuvos prekybos partnerių, ekonomikos atsigavimas didins lietuviškų prekių paklausą, o tai palankiai veiks eksportuotojus. Šiuo metu tikimasi, kad užsienio paklausa lietuviškoms prekėms šiais metais bus daugiau nei 8 proc. didesnė nei prieš metus, o vėlesniais metais kils perpus lėčiau. Numatoma, kad paklausa augs tiek vidaus, tiek išorės rinkoje, o tai teigiamai veikia įmonių lūkesčius. Tai ir toliau skatins privačiojo sektoriaus investicijas, prie kurių didėjimo prisidės ir suintensyvėję ES paramos lėšų srautai. Prognozuojama, kad visi šie veiksniai lems gana reikšmingą ekonomikos plėtrą artimiausiais metais – Lietuvos realusis BVP 2021 m. augs 4,9, o 2022 m. – 3,5 proc.

Sparčiai atsigauant Lietuvos ir pasaulio ekonomikai, auga infliacija. Infliacijos padidėjimui didžiausią įtaką turi atsigavusios naftos kainos, žema palyginamoji jų bazė ir pakilusios įvairių kitų žaliavų, pavyzdžiui, metalų, kainos. Ilgiau, nei tikėtasi, užsitęsę tiekimo trikdžiai ir įtampa pasaulinėje žaliavų rinkoje turėjo įtakos spartesniam pramonės prekių kainų augimui. Didinant žaliavų pasiūlą, pusiausvyra tarp daugelio žaliavų paklausos ir pasiūlos ateityje turėtų būti panaši į buvusią iki pandemijos, o sumažėjęs atsargų lygis – atkurtas, tad tikėtina, kad daugelio žaliavų kainos ateityje turėtų mažėti. Vis dėlto prognozuojama, kad tiek dar šių metų paskutiniais mėnesiais, tiek kitų metų pradžioje pramonės prekių kainos tebekils sparčiai. Pakilusios pasaulinės maisto žaliavų kainos, prastas daržovių derlius ir aukštesnės kitos sąnaudos, įskaitant didesnę darbo užmokesčių, paspartins ir maisto kainų kilimą. Vis dėlto maisto kainos tiek 2021 m., tiek 2022 m. vidutiniškai kils mažiau nei iki pandemijos. Numatomas spartus darbo užmokesčio augimas, kurį daugiausia lemia darbuotojų trūkumas, konvergencija bei sukauptos santaupos, kurių vis daugiau bus nukreipiama į paslaugų sektorių, turės įtakos ir paslaugų kainoms – jos kils sparčiau. Numatoma, kad infliacija Lietuvoje šiemet sieks 3,3 proc. – 1,1 proc. punkto daugiau, nei prognozuota anksčiau. Palyginti su praėjusiais metais, infliacija bus 2,2 proc. punkto didesnė – daugiausia dėl kylančių energijos produktų ir pramonės prekių kainų. Kitąmet infliacija šiek tiek sumažės ir sudarys 2,6 proc. Infliacijos tiek daug nebedidins energijos produktų kainos,

bet ją stipriau veiks su vidaus ekonomine raida labiau susijusios paslaugų kainos. Infliaciją kitais metais gali labiau didinti ir sparčiau kiliančios maisto produktų kainos.

1 lentelė. Numatoma Lietuvos ekonomikos raida

	2021 m. rugsėjo mėn. prognozė ^a			2021 m. birželio mėn. prognozė		
	2020	2021 ^b	2022 ^b	2020	2021 ^b	2022 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija pagal SVKI	1,1	3,3	2,6	1,1	2,2	2,1
Bendrojo vidaus produkto defliatorius ^c	1,1	3,9	2,5	1,1	2,0	2,0
Darbo užmokestis	10,2	9,4	7,6	10,2	7,0	5,9
Importo defliatorius ^c	-5,2	4,3	1,8	-5,2	3,9	1,5
Eksporto defliatorius ^c	-3,5	2,9	2,1	-3,5	2,8	1,3
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas ^c	-0,8	4,9	3,5	-0,8	5,1	4,1
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	-2,1	5,6	6,6	-2,1	6,2	6,5
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	0,5	0,1	0,0	0,5	0,3	0,0
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas ^c	0,1	11,1	6,3	0,1	8,5	5,5
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	0,0	11,4	4,6	0,0	8,2	5,9
Prekių ir paslaugų importas ^c	-5,7	14,8	7,4	-5,7	11,4	7,9
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	8,6	7,2	6,8	8,5	7,1	6,6
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus) ^d	-1,7	0,6	0,2	-1,5	0,7	0,4
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	10,0	7,4	5,8	10,0	7,7	6,3
Einamosios sąskaitos balansas	8,3	5,4	3,6	8,4	5,6	3,6
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	10,4	8,0	6,3	10,4	8,2	6,3

^a Makroekonominių rodiklių prognozės parengtos remiantis tarptautinės aplinkos prielaidomis, sudarytomis pagal informaciją, paskelbtą iki 2021 m. rugpjūčio 18 d., ir kitais duomenimis bei informacija, paskelbta iki 2021 m. rugpjūčio 31 d.

^b Prognozė.

^c Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

^d Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją.

© Lietuvos bankas

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius

www.lb.lt

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

ISSN 2783-5561 (online)